

21. HISTORICKOGEOGRAFICKÁ KONFERENCE

OHROŽENÉ KRAJINY

29. LEDNA 2025, PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA UK, ALBERTOV 6, PRAHA 2

POSTEROVÁ SEKCE, CHODBA VE 2. PATŘE

SEZNAM POSTERŮ

Doupovské hory a změněná jména

p.fil. a hist. Irena Švehlová
Zeměměřický úřad

Doupovské hory od r.1918, změny v době 2 sv. války, odsun obyvatelstva a způsoby poválečného počesťování geografických jmen. Území vojenského újezdu Hradiště nyní.

Zmizelá místa, zaniklá jména

p.fil. a hist. Irena Švehlová
Zeměměřický úřad

Geografická jména se mění v souběhu se změnami krajiny, mizí a také vznikají nová. Několik ukázek změn jmen nad mapovými podklady.

Biologicky hodnotné městské postindustriální biotopy – nejohroženější krajiny 21. století?

Mgr. Jan Šturma
Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií

Budou prezentovány výsledky opakovaného průzkumu postindustriálních a urbánních biotopů ve třech českých městech – v Praze, Kladně a Žatci, a to ve dvou časových rovinách - na začátku 21. století (2005 - 2006) a nyní, tj. po dvaceti letech. Poster bude zároveň poukazovat na relevanci takových krajín v ochraně přírody a urbánním plánování.

Hromadiska doklad proměněné krajiny

Mgr. Pavel Mašláň
Muzeum regionu Valašsko p.o.

Kamenné snosy na Valašsku zvané hromadiska jsou dnes dokladem intenzivního zemědělského využívání krajiny v minulosti. Poster představí důvody jejich vzniku, jejich podobu, místa, kde je lze najít, současný význam hromadisk jako specifického biotopu a jejich důležitost pro poznání změn krajiny.

Rozvoj české železniční sítě vizualizovaný v rozšířené realitě

Ing. František Mužík – Ing. Jiří Krejčí
Katedra geomatiky, Fakulta stavební, ČVUT v Praze

Železniční síť Česka je jednou z nejhustších na světě a železnice je od 19. století jedním z klíčových prostředků veřejné i nákladní dopravy na našem území. Cílem tohoto příspěvku je představení kartografického zobrazení vývoje českých železnic pomocí technologie rozšířené reality (AR). Prezentovaný výstup je postaven na základě atributově bohatého vektorového datového modelu české železniční sítě. Ten je založený na prostorovém a časovém propojení současných geodat a různých historických tabulkových a textových železničních dat. Kartografická zobrazení z vytvořeného datového modelu jsou zpracována a následně publikována ve webové mapové aplikaci. Rozšířená realita nabízí jedinečné možnosti interpretace tematických map. Uživatelé si tak mohou vyzkoušet a prohlédnout další doplňkové mapové vrstvy jako virtuální obsah viděný prostřednictvím mobilního zařízení (telefonu nebo tabletu).

Atlas zaniklých obcí Královského hvozdu na Šumavě

Bc. Eliška Králová – Ing. Miroslav Čábelka
Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Katedra aplikované geoinformatiky a kartografie

Královský hvozď leží v západní části Šumavy mezi Železnou Rudou, Nýrskem a Hartmanicemi v pásu bývalé Železné opony. Většinu tamních obcí postihl po 2. světové válce tragický osud, vedoucí k jejich zániku. Cílem autorů bylo vytvořit tematický atlas, který by poskytl informace o životě tamních obyvatel a o podobě obcí v období před jejich úpadkem a zánikem. Hlavním zdrojem dat byly staré mapy a náčrtky obcí, pomocí kterých bylo možné zrekonstruovat podobu obcí. Proto byla provedena analýza znázornění vybraných obcí Královského hvozdu na starých mapách. Výsledky této analýzy posloužily jako základ pro tištěný tematický atlas o rozsahu 44 stran. Atlas poskytuje ucelený přehled o osmi zaniklých obcích Královského hvozdu na Šumavě a seznamuje s jejich historií a zánikem. Každá obec je doplněna rekonstrukční mapou, srovnávacími fotografiemi a přehledem o počtu obyvatel a domů. Součástí je představení Královského hvozdu a navržený znakový klíč.

Průzkum a dokumentace historických skalních rytin v labském pískovci

Ing. Eva Štefanová, Ph.D. – Ing. Jakub Šafránek – Filip Heřmánek – Šimon Kohout – Eva Novotná

Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Katedra aplikované geoinformatiky a kartografie
NP České Švýcarsko

Geotronics Praha

Mapová sbírka Přírodovědecké fakulty UK

Národní park České Švýcarsko je známý svými nádhernými pískovcovými útvary, které jsou nositeli historických skalních rytin. Tyto rytiny představují cenné kulturní dědictví a poskytují vhled do života a činností našich předků. Pocházejí z různých časových období, přičemž některé jsou staré i několik set let. Každá rytina nese jedinečný příběh a poskytuje cenné informace o životě lidí v minulosti. Bohužel, vlivem eroze a dalších přírodních procesů tyto artefakty postupně mizí. Eroze způsobená větrem, deštěm a změnami teploty může vést k postupné ztrátě detailů až k úplnému zániku rytin. To vede k nutnosti jejich dokumentace a ochrany. Počáteční průzkum byl proveden pomocí laserového skenování a fotogrammetrie. Tyto neinvazivní metody zachytí každý detail povrchu skal a umožní vytvořit komplexní digitální 3D modely rytin. Je nutné uchovat tyto záznamy pro vědecké účely, vzdělávání a ochranu kulturního dědictví, aby byly zachovány pro budoucí generace.

Historická kulturní krajina v ohrožení

Ing. Lucie Medková, Ph.D. – Simona Švecová – Alena Salašová – Martin Weber

Výzkumný ústav pro krajinu, v.v.i.

Fakulta stavební ČVUT v Praze

Mendelova univerzita v Brně

Zahradnická fakulta v Lednici;

Poster představí dosavadní výsledky výzkumného projektu NAKI III Historická kulturní krajina v ohrožení a její vize v kontextu soudobých proměn. Všeobecným cílem výzkumu je identifikovat aktuální a predikovatelná antropogenní a přírodní rizika globálními i lokálního charakteru ohrožující historické kulturní krajiny – součást národního kulturního dědictví České republiky. Zaměřuje se na hrozby plynoucí z exploatace a intenzifikace využívání území, ztráty společenského povědomí a nedocenění kulturně-historických hodnot krajiny, jakož i přírodních rizik souvisejících s globálními změnami klimatu.

Poldi jako svědek dějin

Mgr. Adam Čermák

Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Poster se zaměřuje na historický vývoj krajiny bývalé ocelárny Poldi, která se nachází na východě Kladna, a představuje proměny tohoto území z rurální na industriální krajinu a její následný úpadek do podoby postindustriální krajiny. Po kolapsu těžkého průmyslu zůstal areál opuštěný, většina staveb nemá využití a území je zatíženo významnými ekologickými problémy. Pozemky jsou navíc rozděleny mezi mnoho vlastníků, což komplikuje jejich revitalizaci. Poster analyzuje historické, geografické a ekologické aspekty tohoto vývoje a zaměřuje se na dopady průmyslové činnosti, včetně devastace krajiny a problematiky její obnovy. Současně upozorňuje na potřebu řešit aktuální výzvy spojené s regenerací tohoto území v kontextu ohrožených krajín a jejich budoucího potenciálu.

Povodne ohrožujúce krajinu pozdĺž Hrona (Slovensko) v období malej doby ľadovej

doc. et doc. PaedDr. Pavol Hroček, PhD. - doc. PaedDr. Bohuslava Hrončeková, PhD.

Katedra geografie a geológie, FPV UMB v Banskej Bystrici

Katedra geografie a geológie, Fakulta prírodných vied, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Práca prehľadovo prezentuje výsledky niekoľkoročného historicko-geografického výskumu, zameraného na rekonštrukcie povodní a ich následkov v krajine v povodí Hrona v Západných Karpatoch (Slovensko). Z časového hľadiska sme sa zamerali na obdobie malej doby ľadovej, ktorá v strednej Európe spadá do 14. až 19. storočia. Išlo o epochu spojenú s poklesom slnečných škvŕn, čo malo za následok výrazné zhoršenie počasia. V letnom polroku sa situácia okrem iného prejavovala aj častými nepravidelne sa vyskytujúcimi povodňami. Poster v prvej časti prináša prehľad rokov, kedy sa v povodí Hrona negatívne prejavili rozsiahle povodne a v druhej sme sa zamerali na stručné predstavenie najväčšej prírodnej katastrofy v Západných Karpatoch (na území Slovenska) povodne z augusta 1813.

Historicko-geografická a počítačová rekonštrukcia kriticky ohrozeného reliktu historickej vodnej nádrže (klauzy) Zlatá Baňa v Slanských vrchoch (Slovensko)

Bc. Jakub Cimbala

Katedra geografie a geológie, Fakulta prírodných vied, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

Náš výskum prezentuje výskum historických vodných nádrží – Kláuz (Klausen), ktoré slúžili na akumuláciu vody pre účely plavenia a splavovania dreva v pohoriach na území Slovenska. Táto problematika je o to zaujímavejšie, že tieto nádrže sa na našom území už nezachovali v pôvodnom stave. Pri rekonštrukciách boli vybudované ako nové hrádze v pôvodných profiloch, ale predovšetkým sú zachované len ako reliéfné relikty hrádzi, ktorým hrozí v najbližšom období zánik. Túto problematiku prinášame na príklade klauzy Zlatá Baňa, ktorá bola vybudovaná na potoku Delňa v Slanských vrchoch a slúžila na plavenie dreva ako energetického zdroja pre 16 km vzdialený Solivar.

Napriek skromným historickým materiálom a absencii plánov a máp vodnej nádrže náš výskum s využitím historicko-geografických metód a počítačového modelovania zrekonštruoval históriu vodnej nádrže, na základe terénnych meraní bol vytvorený základný 3D model nádrže.

Proměny portugalské krajiny v době zámořských objevů

Mgr. Kristýna Kysilková, Ph.D.

Fakulta architektury, ČVUT v Praze

V době zámořských objevů na přelomu 15. a 16. století docházelo v Portugalsku k demografickým a hospodářským změnám, které se projevíly v hospodaření s krajinou a s její podobou zejména ve venkovských oblastech ve vnitrozemí. Poměrně opomíjené téma spojené se slavným obdobím portugalských dějin jsem velmi okrajově zmínila již ve své disertační práci.

Pramenný rozcestník k dějinám pohrom a katastrof

PhDr. Jaroslava Škudrnová – Mgr. Josef Paták

Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i.

Archiv hlavního města Prahy

Poster představí jednoduchou a uživatelsky přívětivou aplikaci, dostupnou na webových stránkách pohromyakastryfy.cz, která si klade za cíl pomoci odborné i široké veřejnosti zabývající se studiem přírodních pohrom v minulosti orientovat se ve spleťném a mnohdy nepřehledném korpusu pramenů. Rozcestník nenabízí přímé zmínky a zprávy o konkrétních událostech, ale má zprostředkovat typologii písemných pramenů a poskytnout vodítko, které druhy pramenů by při vyhledávání informací o rozličných pohromách (požáry, povodně, sesuvy půdy) v minulosti mohly být výtěžné. Pramenný rozcestník rozlišuje různá prostředí (venkov, město) a v chronologickém ohledu pokrývá období od středověku až na práh moderní doby.